

# Nehéz lepke

PRÓZA - XLVI. évfolyam 37. szám, 2002. szeptember 13.

Javrik tízéves koráig úgy gondolta, a világ önállóan és viszonylag problémamentesen működik, az ember pedig csak azért van bele kitalálva, hogy szeressen. És ha valaki szeret valakit, azt a másik viszontszereti. Kivételt képez Vas Lajos, az iskola pedellusa, mert ő nem szeret senkit, és soha nem is szeretett. Rajta kívül azonban mindenkinek létezik a párja valahol, a feladat csak annyi, hogy megtaláljuk. S hogy a párkeresés gördülékenyen haladjon, a Teremtő, mert bölcsessége végtelen, úgy rendelkezett, hogy a szülők az összeillőket nemcsak időben, de térben is kötelesek egymáshoz közel létrehozni. Javrik eleve elrendelésnek vette például a Fábiánnal való barátságát, valamint azt is, hogy osztálytársai között találja meg majd azt a lányt, akinek valamikor a távoli jövőben örök hűséget fogad. Könnyű elképzelni, hogy ilyen előzmények után mennyire megdöbbsent azon a ragyogó júliusi vasárnap délutánon, amikor megpillantotta a mandulaszemű lányt a pedellus háza előtti vadvirágtengerben. Sem osztály-, sem kortársa nem volt, és egyértelműnek tűnt, hogy még csak Javrikék közelében sem lakik, mégis olyan vonzást érzett iránta, mintha a mandulaszemek mágnesből lennének, ő meg legalábbis egy csupa kisbetűs vas lajos. Valami bibi lehet a világgal, gondolhatta volna Javrik, ha a lányon kívül tudott volna másra is gondolni. Néhány percre még azt is elfelejtette, hogy éppen a légi bemutatóra igyekszik: amikor meglátta őt égszínkék ruhájában hemperegni a vadvirágok között, rögtön elfoglalta fejében a repülőgépek helyét, pedig több mint egy hete csak azokon járt az agya, még éjszakánként is kizárólag repülőgépekről álmodott.

Miért nézel, kérdezte a mandulaszemű, és felült a vadvirágtengerben.

Javrik azt gondolta, bizonyára csak azért nem gyökerezik földbe a lába, mert betonon áll.

Közelebb ment. Mit csinálsz itt, nézett a tüneményre.

Én vagyok a Tomiszláv húga, mondta a lány, és megint a virágok közé vetette magát.

Ekkor csapódott ki Vas Lajos házának bejárati ajtaja. A negyvenes éveiben járó férfi torz arccal üvöltött, és kezében egy jókora seprűvel indult a mandulaszemű felé, akit eközben többször boszorkánykezdeménynek nevezett. Takarodjatok innen, bűdös kölkök, mondta később, már békülékenyen, amikor Javrik és a mandulaszemű szaladni kezdett.

A fiú kicsit megkönnyebbült, a világ mégiscsak rendesen működik, gondolta futás közben, és amikor megálltak az alacsony, rozsdás vaskapu előtt, megengedett magának egy apró mosolyt is.

Tomiszláv tizenhét éves volt és már villanyszerelő, a lány nyolc és Dorinának hívták. A nagymamájukkal éltek együtt, mert az anyjuk hat éve Ausztriába szökött egy fényképésszel, aki, meg kell hagyni, gyönyörű fotókat készített róla, az apjuk pedig, aki szintén villanyszerelő volt, egy hófúvásos karácsonyi estén, nem sokkal Dorina második születésnapja után a padláson felakasztotta magát a nadrágszíjára. Ezt Javrik csak másnap délelőtt tudta meg, néhány órával azt követően, hogy becsengetett a rozsdá rágta vaskapun, vagy kétszáz lépésnyire a pedellus vadvirágtengerétől. A szűk utca alig volt ennél hosszabb, a házak pedig alacsonyak, egyik előtt, a padon kalapos öregember ült. Javrik korábban csak háromszor vagy négyszer járt erre, évente, a repülőnapon, de aznap határozottan úgy érezte, ezután sűrűbben jön majd. Hogy a lány miatt tenné, azt kezdetben magának sem volt hajlandó bevallani, ráfogta inkább a falsíkok és ablakkeretek kézimunkáról árulkodó hajlataira, a padok fényesre kopott ülőkéire, az ereszcsonatnák tökéletlen formáira, amelyekben így együtt tényleg valami barátságos és vonzó kezdetlegességet érzett. A következő két hétben szinte mindennap meglátogatta Dorinát. Ki vagy, kérdezte a lány, de nem várt választ, már nyitotta is a nyikorgó vasajtót. Ilyenkor a fiú orrát kábító virágillat csapta meg: varázslatos kiskert volt a bejáratától jobbra. Közvetlenül a zöld zsalus ablakok alatt a nőszirm lila virágai nyíltak, arrébb török szegfűk nőttek, a sarkokban liliombokrok, óriás kelyhű fehér liliomokkal megrakodva, és hosszú szárú, kürt alakú virágok, amelyek mintha fekete bársonyból lennének.

Dorináék udvara viszonylag nagy volt, és olyan, akár egy felfedezésre váró birodalom, amelyet mintha éppen erre a célra rendezett volna be a gyerekeknek a Teremtő. A ház mögötti akácok alatt halomban álltak a farönkök, ha Javrik megmozdított egyet-egyet, apró, sárga hasú békák, gyíkok vagy tarajos gőtéek másztak elő alóla. A mohával fedett részeken rókagomba tenyészett, a korhadtabb törzseken szegfű- és agancsgomba nőtt, a kövek alatt barna varangyok lapultak. A kutyát Belfegornak hívták, hatalmas, fekete szőrű eb volt és nagyon öreg, általában a fal tövében feküdt, szinte csak akkor kelt fel onnan, ha Dorináék nagymamája előjött a házból. Olyankor hosszút pislantott, és leszegett fejjel követte a hajlott hátú, fekete kendős, fekete ruhás asszonyt, aki sosem nézett a gyerekekre, halkan és szótlanul járt, mint valami árnyék. Így ment öntözni a virágokat a kertbe, kis kosárral a kezében a boltba, vagy csokorral a fiához a temetőbe. Javrik hiába köszönt neki, az asszony nem reagált, és beszélni is csak akkor hallotta, amikor a kutyának vagy a tyúkoknak hozott ételt. Bell, mondta ilyenkor, és a bádogtányérhoz hajolt, amitől hirtelen fekete púp nőtt a hátán, aztán arrébb lépett, pipipi, szólt furcsa hanglejtéssel, és elhintette kezéből a gabonamagvakat. Az udvaron két hatalmas eperfa állt, az egyik már kiszáradt, a másik lombja belógott a dróthálóval elkerített részre, ahol egy kakas és néhány tyúk lépegetett naphosszat. Ha elfogyott előlük a búza vagy a kukorica, a lehullott selyemhernyókat és eperszemeket csipegették. Néha házigalambok, verebek, balkáni gerlek ereszkedtek közéjük, de ha az égen repülőgép húzott el, a galambok és a verebek mindig felröppentek, a tyúkok viszont csak félrefordították a fejüket, és csodálkozva figyelték, vajon mi bűg felettük az égen.

A tyúk is madár, csak nem tud repülni, ült le egy alkalommal a farönkökre Dorina. Csóválta a fejét, mintha bosszús lenne, amiért Javrik ilyen tudatlan, aztán nagyot sóhajtott, és részletesen taglalni kezdte, hogy az emberi faj milyen megfontolások alapján is hizlalja ekkora állati kövérre a szegény tyúkokat. Már a selyemhernyóknál tartott, tudniillik, hogy a hernyó is repülne, de előbb kénytelen bábbá alakulni, mert csak azután lehet belőle pillangó, amikor a villanszerelésből megérkezett Tomiszláv. A magyarázat végét ő is meghallgatta, aztán Javrikra mosolygott, és betolta kismotorját a fészerbe, ahová nem sokkal később ők is követték.

A ház mögött álló, repedezett falú deszkaépületbe csak akkor szabadott belépniük, ha Tomiszláv is jelen volt. Igaz, a lány unszolására Javrik már látogatásainak első napjaiban megszegte a szabályt, de a rozzant asztalon heverő tárgyakat, az akkumulátort, a szétszedett rádiót, a zseblámpát, a színes égőket, áttetsző nyelű csavarhúzókat, foglalatokat és aljzatokat csak most vette jobban szemügyre. A sarokban megsárgult kartonlap állt, az anyjukról készült fényképek arra voltak felragasztva, az asztal alatt fából faragott, villanymotor hajtású játéksónak hevert, mellette világító szemű műanyagbaba, hátán foszló befőttes gumival felerősített ócska zsebletep, és volt ott, nem tudni, honnan, egy legalább harmincéves igazi ejtőernyő is, amelyen, míg élt, az apjuk nyaranta mákot szárított.

Amikor beléptek a fészerbe, Tomiszláv a kartonlap fotóin pihentette a tekintetét. Egy ideig még nem mozdult, aztán Dorinára nézett, és azt mondta, hogy a selyemhernyóból sosem lesz pillangó, legföljebb lepke. Vékony testű, hullámos hajú fiú volt, hasonló, keskeny arcéllal, mint a Dorináé, a szája és az orra íve azonban más, és az arcáról hiányoztak azok a kis gödröcskék, amelyek a hógát, ha nevetett, olyan ellenállhatatlanul kedvessé tették. Javrik a fiúval is hamar összebarátkozott, az első perctől kezdve ugyanolyan közel érezte magához, mint Dorinát, csak azt a kellemes bizsergést nem érezte a gyomrában, a gerincében és a szíve táján, amit a lány közelében szinte mindig.

Tomiszláv a vajszerű ejtőernyőt a fényképekkel teli kartonlapon is nagyobb becsben tartotta. Csak a negyedik vagy az ötödik napon, amikor már teljesen bizalmába fogadta a fiút, árulta el Javriknak a tervet: a kiszáradt eperfa ágait baltával levágja, a megmaradt csonkokon mindketten felmásznak, lefűrészelik a fatetejét, aztán az ejtőernyő közepét a keresztpánton odaszögezik, és már csak ki kell feszíteniük körben a vásznat, kész is a hatalmas sátor. Ilyenkor, mondta, lehetne ott enni, és ha megnősül, ott tartanak a lakodalmat is. Ha eljön az idő, majd feltűzi anyja fényképeit a sátor oldalára, felszereli a vezetékeket, a foglalatokat, a színes égőket, és még szalagokat is tesz a magasba. Vagy akár lampiont.

Hat délután dolgoztak. Amikor Dorina megtudta, mire készülnek, léggömböket és színes szerpentingurigákat hozott valahonnan, hogy biztosan szép legyen a lakodalom. Végig nagy kedvvel ügyködött, arcán már kapunyitáskor megjelentek a gödröcskék, és csak akkor tűntek el, ha a sürgéstől

kissé megélénkült Belfegor akadályozta a munkát, meg esténként, amikor Javrik hazaindult. A világról és a szeretetről vallott álláspontját a fiú a harmadik napon fejtette ki, utóbbit némi korrekcióval, és úgy, hogy a testvérek biztosan jól hallják, elsősorban Dorina. Válaszként Tomiszláv a kiszáradt eperfa tetejéről leszögezte, hogy a szeretet olyan százaz izzó, amely akkor is működik, ha nincsen benne áram, a világ meg olyan, hogy minden pillanatban létrejön és minden pillanatban elmúlik, a változások pedig abból adódnak, hogy sosem jön létre ugyanaz, például a tyúkok is ezért nem tudnak már repülni. Egyébként meg az ember is ilyen, saját teljességének csak egy részlete, ugyanis régen, a kezdetekkor minden tökéletes volt. Ezért születünk meg mi is majd újra, akár az apánk, dobta le a kalapácsot a magasból Tomiszláv, tudniillik, hogy újabb részt töltsünk ki az egészből.

A hetedik napon a sátor már állt, Javrik azonban hiába csengetett, a rozsdás vaskaput sem Dorina, sem más nem nyitotta ki.

Vacsora után úgy döntött, még egyszer próbálkozik, vissza is ment a kis utcába, de akkor sem járt eredménnyel, csak a hajlott hátú öregasszonyt látta néhány másodpercig, ő is távolodott: a Vas Lajos háza előtti vadvirágtengeren vágott át éppen, ráadásul oldalról, a lemenő Nap fényében pontosan olyan volt, mint egy nagy, fekete kérdőjel.

Javrik hazaindult, és próbálta a történeteket beilleszteni abba a gondolatmenetbe, amelyet Tomiszláv magyarázott neki az eperfa tetejéről. A kalapos ember, akit már többször látott az utca egyik padján pipázni, ekkor szólította meg a fiút.

Az apja autóval vitte be Javrikot a kórházba. Felkísérte a második emeletre, és csak a kórteremnél, ahol Dorina feküdt, hagyta magára. Alszik, mondta Tomiszláv, de Javrik jól látta, a lány szeme nyitva van, igaz, tekintete ugyanolyan üresen tapadt a plafonra, mint a világítószemű babáé, amelyet Tomiszláv szorongatott az ölében. A fiú először azt gondolta, az ágyban fekvő alak nem lehet Dorina, inkább valami hatalmas báb: a lány mozdulatlan volt, két lába és egyik keze gipszben, a másiktól pedig egy folyadékkal teli üvegtartályig műanyagcső futott.